

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Bij veel vragen kent het correctievoorschrift twee onderdelen: 'een juist antwoord bevat' en 'voorbeeld van een juist antwoord'. Het **'een juist antwoord bevat' is bepalend** voor de toekenning van scorepunten. Het 'voorbeeld van een juist antwoord' is volgens de examenmakers het meest voor de hand liggende antwoord. Als er sprake is van een vakinhoudelijk correcte toepassing van de criteria van 'een juist antwoord bevat', moeten aan antwoorden die afwijken van het voorbeeldantwoord scorepunten worden toegekend.

Opgave 1 Kringlooplandbouw

1 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg dat in het gebruik van gespecialiseerde landbouwmachines een gerationaliseerde landbouw te herkennen is, met een toepassing van het kernconcept rationalisering waaruit blijkt dat middelen doelgericht zijn ingezet om zo efficiënt/effectief mogelijke resultaten te bereiken en informatie daarover uit de inleiding.

voorbeeld van een juist antwoord:

In een gerationaliseerde landbouw worden middelen zoals gespecialiseerde landbouwmachines doelgericht ingezet om zo efficiënt en effectief mogelijke resultaten te bereiken. In de inleiding staat dat de ontwikkeling van onder meer gespecialiseerde landbouwmachines heeft geleid tot bijvoorbeeld kostprijsverlaging voor economisch succes. Dus is in het gebruik van gespecialiseerde landbouwmachines een gerationaliseerde landbouw te herkennen.

Vraag	Antwoord	Scores
2	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een toepassing van rentmeesterschap en informatie daarover uit tekst 1 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat in de landbouwvisie een confessionele opvatting over globalisering te herkennen is, met een toepassing van het kernconcept globalisering en een voorbeeld daarvan uit tekst 1 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Minister Schouten wil met de landbouwvisie voorkomen dat we de aarde uitputten (r. 20-22). In het voorkomen van het uitputten van de aarde is zorg voor de aarde op de lange termijn te herkennen, oftewel het idee van rentmeesterschap 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Om de aarde niet onnodig te belasten staat in de landbouwvisie van het kabinet dat veevoer niet langer moet worden geïmporteerd uit Zuid-Amerika, maar zo veel mogelijk zelf of in de directe omgeving moet worden verbouwd (r. 28-33). Dat betekent dat, volgens het kabinet, afhankelijkheden over landsgrenzen heen minder intensief moeten worden, wat een opvatting over globalisering is. Dus is in de landbouwvisie van het kabinet een confessionele opvatting over globalisering te herkennen 	1
3	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat een uitleg dat in de landbouwvisie twee opvattingen van de andersglobalisten te herkennen zijn, met de opvatting van de andersglobalisten groeidenken indammen / overproductie tegengaan / overconsumptie tegengaan / verkwisting tegengaan / verdere belasting van het milieu tegengaan / uitputting van grondstoffen tegengaan en per opvatting een voorbeeld daarvan uit tekst 1 (per opvatting met voorbeeld 1 scorepunt).	
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens de landbouwvisie van het kabinet moeten boeren niet langer zo goedkoop mogelijk produceren (r. 3-4). Niet meer goedkoop produceren sluit aan bij de opvatting van andersglobalisten dat goedkoop produceren leidt tot overproductie en dat overproductie moet worden tegengegaan. Deze opvatting van andersglobalisten is dus te herkennen in de landbouwvisie van het kabinet 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens de landbouwvisie van het kabinet zullen bij kringlooplandbouw de bodem en de natuur niet onnodig worden belast (r. 25-28). Het niet onnodig belasten van de bodem en de natuur bij kringlooplandbouw sluit aan bij de opvatting van andersglobalisten dat verdere belasting van het milieu moet worden tegengegaan. Dit is een andere opvatting van andersglobalisten die te herkennen is in de landbouwvisie van het kabinet 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- de relatie met staten als type omgevingsfactor dat van invloed is op het politieke systeem rondom de politieke besluitvorming over de kringlooplandbouw 1
- een uitleg dat het gekozen type omgevingsfactor van invloed is op de politieke besluitvorming over kringlooplandbouw en daarvan een voorbeeld uit tekst 1 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Een type omgevingsfactor dat van invloed is op het politieke systeem rondom de politieke besluitvorming over de kringlooplandbouw, is de relatie met andere staten 1
- In tekst 1 staat namelijk dat de minister steun uit Brussel, oftewel steun van andere EU-lidstaten, nodig heeft om meer zeggenschap te krijgen in de besteding van Europees geld voor de agrarische sector (r. 44-48). Dus is de relatie van Nederland met de EU-lidstaten van invloed op de politieke besluitvorming over kringlooplandbouw 1

5 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een collectief goed van de landbouwers 1
- een uitleg dat overheidsingrijpen nodig is om de landbouwers de overgang naar kringlooplandbouw te laten maken, met een toepassing van het dilemma van collectieve actie en een voorbeeld daarvan uit tekst 1 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Alle landbouwers zijn gebaat bij balans in de natuur/voedselproductie (r.13-16) 1
- Om dit collectief goed te realiseren is volgens Schouten bereidheid tot ingrijpende veranderingen nodig (r. 36-41). Volgens het dilemma van collectieve actie zullen velen niet uit zichzelf tijd en geld steken in collectieve belangen. Uitgaande van de veronderstelling dat individuen rationeel handelen, prevaleert voor de landbouwers immers het individueel economisch eigenbelang. Om ervoor te zorgen dat alle landbouwers een bijdrage leveren zal de overheid dit moeten afdwingen. Dus is overheidsingrijpen nodig om de landbouwers de overgang naar kringlooplandbouw te laten maken 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg dat influencer Boerdam kan bijdragen aan een milieuvriendelijker consumptiepatroon van haar publiek, met de naam en een toepassing van het kernconcept socialisatie/acculturatie.

voorbeeld van een juist antwoord:

Influencer Boerdam kan bijdragen aan een milieuvriendelijker consumptiepatroon van haar publiek door met haar campagne de norm eten zonder vlees over te dragen. Boerdam draagt bij aan een milieuvriendelijker consumptiepatroon als haar publiek zich deze norm eigen maakt. Op die manier kan Boerdam bijdragen aan de socialisatie van haar publiek.

7 C

Opgave 2 Hongarije en de Europese Unie

8 maximumscore 1

Europese Hof van Justitie / Hof van Justitie van de Europese Unie

9 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

a

- een uitleg dat in de reactie van premier Orbán op het Europese vluchtelingenvraagstuk externe soevereiniteit te herkennen is, met een toepassing van het begrip externe soevereiniteit en een voorbeeld daarvan uit de inleiding

1

b

- een uitleg dat in de reactie van premier Orbán op het Europese vluchtelingenvraagstuk een kenmerk van interne soevereine macht te herkennen is, met het regeren binnen een bepaald grondgebied als kenmerk van interne soevereine macht en het hek om Hongarije als voorbeeld uit de inleiding

1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- Externe soevereiniteit betekent dat het staatsgezag niet ondergeschikt is aan het gezag van andere staten. Volgens de inleiding vecht Hongarije het Europese herverdelingsbesluit aan. Met het aanvechten van het besluit, dat door andere EU-landen aan Hongarije is opgelegd, laat premier Orbán zien dat Hongarije niet ondergeschikt wil zijn aan andere EU-lidstaten. Dus is in de reactie van premier Orbán op het Europese vluchtelingenvraagstuk de externe soevereiniteit van Hongarije te herkennen

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

b

- In de inleiding staat dat premier Orbán besluit een hek om de Hongaarse grens te bouwen tegen de komst van vluchtelingen. Met dit grenshek om Hongarije laat premier Orbán zien dat de staat binnen een bepaald grondgebied regeert, wat een kenmerk van interne soevereine macht is. Dus is in de reactie van premier Orbán op het Europese vluchtelingenvraagstuk interne soevereine macht van Hongarije te herkennen

1

10 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat een uitleg dat de politiek psychologische theorieën / realistische theorieën / sociaal constructivistische theorieën het anti-Europese beleid van Hongarije kunnen verklaren, met een kenmerk van de gekozen groep theorieën en een voorbeeld daarvan uit tekst 2 (per groep theorieën met voorbeeld 1 scorepunt).

voorbeeld van een juist antwoord (twee van de volgende):

- Het kenmerkt premier Orbán van Hongarije, volgens tekst 2, dat hij opbloeit in confrontaties (r. 10-12). Met zijn anti-Europese beleid gaat Hongarije de confrontatie aan met de andere Europese lidstaten. Volgens de politiek psychologische theorieën hangt het gedrag van staten samen met de psyche van hun leiders. Dus kan, vanuit de politiek psychologische theorieën, het strijdlustige karakter van de premier het anti-Europese beleid van Hongarije verklaren.
- Hongarije bouwt een eigen grenshek, ondanks kritiek uit Europa (r. 13-16). Volgens de realistische theorieën zullen staten voor zelfbescherming nooit vertrouwen op internationale organisaties, zoals de EU. Dus kan, vanuit de realistische theorieën, het niet vertrouwen op internationale organisaties het anti-Europese beleid van Hongarije verklaren.
- Volgens premier Orbán zijn er krachten die Europa willen losmaken van zijn nationale wortels (r. 25-27). Volgens de sociaal constructivistische theorieën zijn ideeën en opvattingen van invloed op de verhoudingen tussen staten. Orbáns idee over Europese krachten kan, vanuit de sociaal constructivistische theorieën, het anti-Europese beleid van Hongarije verklaren.

Vraag	Antwoord	Scores
11	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat in de opvattingen van premier Orbán (neo-)nationalistisch cultureel verzet te herkennen is, met informatie daarover uit tekst 2 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een voorbeeld van een globaliseringsproces dat de autonomie van staten aantast 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • In de opvattingen van premier Orbán is neo-nationalistisch cultureel verzet te herkennen, omdat premier Orbán de nadruk legt op de nationale culturele herkomst, die volgens hem bedreigd wordt door de 'globalistische politieke elite', die migranten onvoldoende weert. In tekst 2 staat namelijk dat premier Orbán zich verzet "tegen krachten die de nationale wortels in Europa willen losmaken" (r. 25-27) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • In dit verzet van premier Orbán is een globaliseringsproces dat de autonomie van Hongarije aantast te herkennen, namelijk de Europese integratie waardoor volgens hem de 'globalistische elite' in Europa aan de macht is / namelijk de grensoverschrijdende problemen die volgens hem ontstaan door migratie 	1
12	maximumscore 3	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • verhaal/mythe/beeld als kenmerk van de modernistische benadering 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • traditie/gedeelde herinneringen als kenmerk van de benadering van de critici van de modernistische benadering 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat volgens beide benaderingen het herdenken van een nationale historische gebeurtenis bijdraagt aan nationale cultuur, met een toepassing van het kernconcept cultuur 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit de modernistische benadering zal het herdenken van een nationale historische gebeurtenis gezien worden als het vormgeven van een verhaal over de nationale cultuur 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Maar door critici van de modernistische benadering zal het herdenken van een nationale historische gebeurtenis gezien worden als een traditie die de nationale cultuur bepaalt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het herdenken van een nationale historische gebeurtenis is als verhaal en als traditie een uitdrukkingvorm van de gedeelde geschiedenis van de burgers van een land. Dus draagt het herdenken van een nationale historische gebeurtenis volgens beide benaderingen bij aan de nationale cultuur 	1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • de mediastrategie ‘framen’ en een thema van deze strategie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat ‘framen’ te herkennen is in het ophangen van affiches door de regering, met een toepassing van ‘framen’ op een thema en een voorbeeld daarvan uit tekst 2 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • In het ophangen van affiches door de regering is de mediastrategie ‘framen’ te herkennen met als thema de relatie tussen Hongarije en de EU 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Op de affiches staat namelijk de tekst ‘Laten we Brussel stoppen’ (r. 32-33). Deze affiches tegen de EU illustreren de probleemdefinitie van de regering dat Hongarije bedreigd wordt door (de ‘globalistische elite’ in) de EU 	1
14	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	a	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat het concept van een ‘illiberale democratie’ in tegenspraak is met het liberalisme, met een uitgangspunt van het liberalisme en informatie daarover uit tekst 2 	1
	b	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat het concept van een ‘illiberale democratie’ een voorbeeld van een ideologie is, met een toepassing van het kernconcept ideologie en informatie daarover uit tekst 2 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	a	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het concept van een ‘illiberale democratie’ van premier Orbán is in tegenspraak met het liberalisme. Want een uitgangspunt van het liberalisme is individuele vrijheid als hoogste goed, terwijl premier Orbán een staat voor ogen heeft waarin niet het individu, maar de volksgemeenschap voorop staat (r. 50-54) 	1
	b	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een staat waarin de volksgemeenschap voorop staat is het ideaalbeeld van premier Orbán (r. 50-54), oftewel het idee van de meest wenselijke maatschappelijke en politieke verhoudingen tussen volk en individu. Dit idee van de ‘illiberale democratie’ is een voorbeeld van een ideologie 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat drie politieke vereisten voor grootschalige democratie, met telkens een stelling uit tabel 1 waarin de gekozen vereiste te herkennen is.

indien drie vereisten met stelling juist	2
indien twee vereisten met stelling juist	1
indien minder dan twee vereisten met stelling juist	0

voorbeeld van een juist antwoord (drie van de volgende):

- In de stelling ‘dat het erg belangrijk is dat vrouwen dezelfde rechten als mannen hebben’ kan de vereiste ‘inclusief burgerschap’ worden herkend.
- In de stelling ‘dat het erg belangrijk is dat de media over het nieuws kunnen schrijven zonder staatscensuur’ kan de vereiste ‘geen (overheids)monopolie op informatievoorziening’ worden herkend.
- In de stelling ‘dat het erg belangrijk is dat mensen kunnen zeggen wat ze willen, zonder staatscensuur’ kan de vereiste ‘vrijheid van meningsuiting’ worden herkend.
- In de stelling ‘dat het erg belangrijk is dat er regelmatig eerlijke verkiezingen worden gehouden, waarbij gekozen kan worden uit ten minste twee partijen’ kan de vereiste ‘vrije, eerlijke en regelmatige verkiezingen’ worden herkend.
- In de stelling ‘dat het erg belangrijk is dat mensen hun geloof vrij kunnen beoefenen’ kan de vereiste ‘inclusief burgerschap’ worden herkend.

16 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een beschrijving van het verschil in de opvatting over de rechten van vrouwen tussen Hongaren die het beleid van premier Orbán niet steunen en Hongaren die zijn beleid wel steunen, met gegevens uit tabel 1 over de stelling over de rechten van vrouwen 1
- een uitleg dat het verschil significant moet zijn om te mogen concluderen dat er een verschil is in de opvatting over de rechten van vrouwen tussen Hongaren die het beleid van premier Orbán niet steunen en Hongaren die zijn beleid wel steunen, met een toepassing van het begrip significantie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Van de Hongaren die het beleid van premier Orbán niet steunen, vinden meer mensen (namelijk 82%) het belangrijk dat vrouwen dezelfde rechten hebben als mannen, dan van de Hongaren die zijn beleid wel steunen (namelijk 70%) 1

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> Om te mogen concluderen dat er een verschil is in de opvatting over de rechten van vrouwen tussen Hongaren die het beleid van premier Orbán niet steunen en Hongaren die zijn beleid wel steunen moet het gevonden verschil significant zijn. Omdat een significant verschil betekent dat een verschil tussen de Hongaren die het beleid van premier Orbán niet steunen en Hongaren die zijn beleid wel steunen niet aan het toeval kan worden toegeschreven 	1
17	maximumscore 3	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> een cognitieve / politieke / economische machtsbron van de EU tegen Hongarije, met toepassingen van twee gekozen machtsbronnen en per machtsbron een voorbeeld uit de inleiding van deze vraag (per machtsbron met toepassing en voorbeeld 1 scorepunt) 	2
	<ul style="list-style-type: none"> een verklaring vanuit het functionalisme-paradigma voor het inzetten van machtsbronnen door de EU tegen Hongarije, met een kenmerk van het functionalisme-paradigma 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> twee van de volgende: <ul style="list-style-type: none"> De EU zet een cognitieve machtsbron tegen Hongarije in, namelijk resultaten uit een onderzoek en daarmee waardevolle kennis over het functioneren van de democratie en de rechtstaat in Hongarije. De EU zet een politieke machtsbron tegen Hongarije in, namelijk een juridische procedure, de artikel 7-procedure. Deze procedure is een middel tot het legitiem uitoefenen van dwang. De EU zet een economische machtsbron tegen Hongarije in, namelijk het strikt toezicht houden op EU-fondsen voor Hongarije. Met dit middel kan de EU controle uitoefenen op het gebruik van Hongarije van middelen uit fondsen, oftewel schaarse middelen. De EU zet machtsbronnen tegen Hongarije in, omdat deze machtsbronnen functioneel zijn voor het afdwingen van de sociale orde/het systeem van de EU. Volgens het functionalisme-paradigma is macht namelijk functioneel voor het voortbestaan van de maatschappelijke orde 	2
		1

Opgave 3 Coffin homes

18 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

a

- een uitleg dat migratie/urbanisatie te herkennen is in de vorming van Hongkong, met een toepassing van het gekozen demografische kenmerk en informatie daarover uit de inleiding

1

b

- een uitleg dat een toename van handel / een geglobaliseerde wereldmarkt te herkennen is in de vorming van Hongkong, met een toepassing van de gekozen economische ontwikkeling en informatie daarover uit de inleiding

1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- In de inleiding staat dat er grote aantallen arbeidsmigranten uit China en Zuidoost-Aziatische landen naar Hongkong zijn gekomen. Hongkong heeft een heterogene bevolkingssamenstelling door de komst van de migranten, oftewel door migratie. Dus is het demografische kenmerk migratie in de vorming van Hongkong te herkennen

of

In de inleiding staat dat er grote aantallen arbeidsmigranten naar Hongkong zijn gekomen. In Hongkong is door de komst van deze migranten een concentratie van mensen ontstaan, oftewel urbanisatie. Dus is het demografische kenmerk urbanisatie in de vorming van Hongkong te herkennen

1

b

- In de inleiding staat dat Hongkong in anderhalve eeuw is uitgegroeid van een klein dorp met een lokale handelspost tot een wereldstad met een mondiaal handelscentrum. Door toename van handel werd de kleine nederzetting een mondiaal handelscentrum. Een toename van handel is een economische ontwikkeling die in de vorming van Hongkong te herkennen is

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg dat de meritocratische gedachte te herkennen is in de overtuiging van Huang Yu dat je miljonair kunt worden als je maar hard werkt, met een toepassing van het begrip meritocratische gedachte.

voorbeeld van een juist antwoord:

Het is een meritocratische gedachte dat individuele capaciteiten, zoals hard kunnen werken, uiteindelijk bepalend zijn voor je maatschappelijke positie, zoals miljonair worden. Dus is in de overtuiging van Huang Yu de meritocratische gedachte te herkennen.

20 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- organische solidariteit 1
- een uitleg dat het werk van Huang Yu in Hongkong past bij organische solidariteit, met het kenmerk arbeidsdeling 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Het werk van Huang Yu in Hongkong past bij de organische solidariteit van een moderne samenleving 1
- omdat zijn leven gekenmerkt wordt door verregaande arbeidsdeling. Huang Yu doet in Hongkong gespecialiseerd werk, namelijk taarten versieren 1

21 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- (participerende) observatie 1
- een uitleg dat vanuit een journalistiek principe kritiek gegeven kan worden op de aanpak van de journalist, met de naam en een toepassing van dit journalistiek principe 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In de aanpak van de journalist is de onderzoeksmethode (participerende) observatie te herkennen 1
- Vanuit het journalistieke principe van streven naar objectiviteit kan kritiek gegeven worden op de aanpak van de journalist, omdat het eigen referentiekader/de subjectieve ervaring van de journalist met deze aanpak van invloed kan zijn op zijn beschrijving van 'coffin homes' 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat je met antwoord op de gegeven onderzoeksvraag kan onderzoeken of bewoners van coffin homes een sociale categorie of een groep zijn, met een toepassing van een verschil tussen een sociale categorie en een groep 1
- een uitleg dat de gegeven onderzoeksvraag past binnen het sociaalconstructivisme-paradigma, met een kenmerk van het sociaalconstructivisme-paradigma 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Het hebben van bepaalde afspraken over etenstijden zegt iets over de normen die bewoners van 'coffin homes' met elkaar gevormd hebben. Het delen van normen kan erop wijzen dat bewoners van 'coffin homes' een groep vormen. Als zij dergelijke normen niet delen, zijn zij slechts een sociale categorie met hetzelfde achtergrondkenmerk, namelijk bewoner van een 'coffin home'. Dus kan je met het antwoord op deze onderzoeksvraag onderzoeken of de bewoners een sociale categorie of een groep zijn 1
- Deze onderzoeksvraag past binnen het sociaalconstructivisme-paradigma, omdat volgens dit paradigma de sociale werkelijkheid in interactie geconstrueerd wordt, zoals het onderling maken van afspraken door de bewoners van 'coffin homes' over wat etenstijden zijn 1

23 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een uitleg dat op de woningmarkt van Hongkong sociale ongelijkheid tussen inwoners te herkennen is, met een toepassing van het kernconcept ongelijkheid en informatie daarover uit tekst 3.

voorbeeld van een juist antwoord:

Volgens tekst 3 worden er in Hongkong door projectontwikkelaars alleen nog appartementen gebouwd voor mensen van wie de familie al vele generaties in Hongkong woont (r. 48-52) / voor vermogenden of Hongkongers met de betere banen (r. 39-41). In deze situatie van vrij spel voor projectontwikkelaars in Hongkong leiden verschillen in afkomst/vermogen tot een ongelijke verdeling van schaarse zaken, zoals woonruimte. Dus is op de woningmarkt van Hongkong sociale ongelijkheid tussen inwoners te herkennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 1

Een juist antwoord bevat een redenering dat de woningcrisis rond 2009 begonnen zal zijn, met gegevens uit figuur 1 over de stagnatie van het gemiddeld loon en de stijging van de gemiddelde vastgoedprijs.

voorbeeld van een juist antwoord:

De woningcrisis zal rond 2009 begonnen zijn, omdat in figuur 1 af te lezen is dat vanaf 2009 tot 2015 de gemiddelde vastgoedprijs stijgt van een niveau van ruim 100 naar boven de 300, terwijl het gemiddeld loon in die tijd ongeveer gelijk blijft op een niveau van ruim 100.

25 D

26 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een uitleg dat het kenmerk liberale markteconomie/kapitalisme/welvaart te herkennen is in Hongkong, met informatie uit tekst 3 over het gekozen economische kenmerk 1
- een uitleg dat het kenmerk democratie te herkennen is in Hongkong, met informatie uit tekst 3 over het gekozen politieke kenmerk 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Hongkong is liberaal en superkapitalistisch (r. 55-56). In deze liberale markteconomie is de westerse cultuur te herkennen. Hierin is een economisch kenmerk van de westerse cultuur in Hongkong te herkennen 1
- In Hongkong werd in 2014 gedemonstreerd voor vrije verkiezingen (r. 66-67). In Hongkong kan dus gedemonstreerd worden voor vrije verkiezingen. Vrijheid van meningsuiting hoort bij een democratie. Hierin is de westerse cultuur te herkennen in Hongkong. Dus is een politiek kenmerk van de westerse cultuur in Hongkong te herkennen 1

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 2	
	Een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • polity/policy met een toepassing van de gekozen factor en een voorbeeld daarvan uit tekst 3 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat de gekozen factor te herkennen is in de politieke macht van projectontwikkelaars in Hongkong, met een toepassing van het begrip politieke macht en een voorbeeld daarvan uit tekst 3 	1
	voorbeelden van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De politieke vertegenwoordigers van de projectontwikkelaars in Hongkong zitten in de Wetgevende Vergadering (r. 68-72). De Wetgevende Vergadering maakt deel uit van de formele politieke structuur (een gezaghebbende overheidsinstelling), oftewel de 'polity' van Hongkong 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De politieke vertegenwoordigers van de projectontwikkelaars hebben vanuit hun positie in de Wetgevende Vergadering het vermogen om politieke besluitvorming te beïnvloeden. Zij kunnen namelijk sociale hervormingen tegenhouden (r. 71-73). Dus is de factor 'polity' te herkennen in de politieke macht van projectontwikkelaars in Hongkong 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het splitsen of verhokken van appartementen is legaal in Hongkong. Er zijn geen voorschriften die projectontwikkelaars hinderen (r. 57-61). Dit maakt deel uit van het beleid en de regelgeving, oftewel de 'policy' in Hongkong 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De politieke vertegenwoordigers van de projectontwikkelaars hebben vanuit hun positie in de Wetgevende Vergadering het vermogen om politieke besluitvorming te beïnvloeden. Volgens tekst 3 kunnen projectontwikkelaars binnen de vastgestelde regelgeving ongehinderd appartementen splitsen. Dus is de factor 'policy' te herkennen in de politieke macht van projectontwikkelaars in Hongkong 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat:

- een beschrijving van het kapitalistische Hongkong als klassensamenleving, met een toepassing van het begrip klassensamenleving en informatie daarover uit tekst 3 1
- een uitleg vanuit het conflict-paradigma dat in het kapitalistische Hongkong een klassensamenleving te herkennen is, met een kenmerk van het conflict-paradigma 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Een klassensamenleving bestaat uit ongelijke economische groepen, oftewel klassen. In het kapitalistische Hongkong is een klassensamenleving te herkennen, omdat de bewoners van dure appartementen (r. 39-44) gezien kunnen worden als de bezittende klasse en de bewoners van 'coffin homes' als de niet-bezittende klasse 1
- Volgens het conflict-paradigma berust ongelijkheid op machtsverschillen. In het kapitalistische Hongkong zijn grote maatschappelijke tegenstellingen te herkennen tussen de inwoners, die in verschillende mate beschikken over hulpbronnen, namelijk economisch kapitaal. Dus is in het kapitalistische Hongkong, zoals beschreven in tekst 3, een klassensamenleving te herkennen 1

5 Aanleveren scores

Verwerk per examinerator in de applicatie Wolf:

- de scores van de alfabetische eerste vijf kandidaten voor wie het tweede-tijdvak-examens de eerste afname is én
- de scores van alle herkansende kandidaten.

Cito gebruikt beide gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 25 juni te accorderen.

Ook na 25 juni kunt u nog tot en met 1 juli gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

derde tijdvak

Ook in het derde tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw derde-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

- tekst 1 naar: Boer moet het anders doen: koe in de wei en ban op kunstmest, Algemeen Dagblad, 8 september 2018. <https://www.ad.nl/politiek/boer-moet-het-anders-doen-koe-in-de-wei-en-ban-op-kunstmest~a8fe674e/>
- tekst 2 naar: Anti-Europees en anti-islam: dit maakt Orbán zo populair in Hongarije, Trouw, 12 december 2017
- tabel 1 naar: PewResearch, 30 september 2016, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/30/hungarians-share-europes-embrace-of-democratic-principles-but-are-less-tolerant-of-refugees-minorities/>
- tekst 3 NRC Handelsblad, 7 augustus 2017. <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/08/07/wonen-en-dromen-in-een-kist-die-heter-is-dan-een-wok-12416670-a1569156>
- figuur 1 naar: Wong, Stan Hok-Wui and Wan, Kin Man. The housing boom and the rise of localism in Hong Kong: Evidence from the legislative council election in 2016 [online]. China Perspectives, No. 3, 2018: 31-40. (p.34)